

MAANDBLAD

OKTOBER 2012

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

DE PLATE

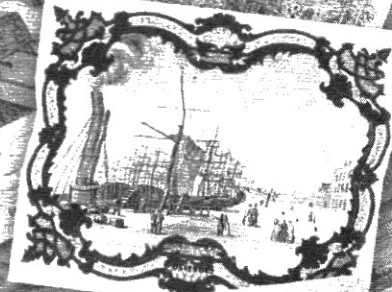
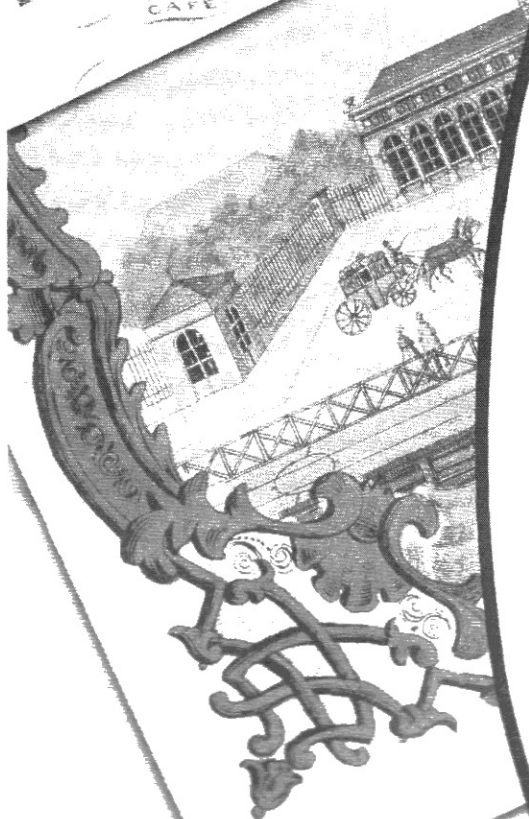
V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

BEZOEK ONZE THEMA TENTOONSTELLING

1 september tot en met 31 december 2012

Geporseleinde kaarten

1 september tot en met 31 december 2012

Stadsmuseum-Langestraat 69
8400 Oostende

Dagelijks open ;
10.00 tot 12.30 uur en van 14.00 tot 18.00 uur
(gesloten op dinsdag)

OOSTENDE

STADMUSEUM
OOSTENDE

OOSTENDE
CULTUURSTAD

V.U. Kristof Beuren, Stadsecretaris, Vindictielaan 1, 8400 Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 41

NUMMER 10

MAAND oktober 2012

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER:

Blz. 172: **M. CAPON:** Eeuweling André Hillewaere van de Adolf Buylstraat.

Blz. 176: **R. JANSOONE:** Mar del Plata: Oostendse vissers in Argentinië.

Blz. 180: **N. HOSTYN:** Monumenten, beelden en gedenkplaten in Oostende.

Blz. 185: **G. DANIËLS:** Jules Lagae: een man van betekenis.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : IBAN: BE81 3800 0966 6224

BIC: BBRUBEBB

Website: www.deplate.be

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitter:

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: de.plate@telenet.be

Penningmeester:

Fernand MUS, Salvialaan 5, 8400 Oostende, tel. 059501895.

E-mail: ferre.mus@skynet.be

Leden:

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Jean HUYS, Groenendijkstraat 185, 8450 Bredene.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Michel CAPON: Westlaan 19, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8481 Ichtegem.

Norbert HOSTYN: Mu.ZEE, Romestraat 11, 8400 Oostende.

Gerard DANIËLS: Muscarstraat 25, 8400 Oostende.

OKTOBER ACTIVITEIT

donderdag 25 oktober 2012 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., dr. Colensstraat 6, Oostende

onderwerp: **MARITIEME MONUMENTEN AAN ONZE KUST**

spreker: **Marc LOY**

Meer dan 60 maritieme monumenten telt onze kust tussen De Panne en Knokke-Heist.

Zoveel getuigen van de verbondenheid tussen mens en zee. Zij vertellen over het avontuur, het respect, het verdriet, het ontzag, het verlies van de kustbewoner versus zijn directe, dominante buur: de Noordzee.

Die monumenten – in de brede betekenis van het woord - staan er sinds lang of vrij recent in alle afmetingen, vormen en stijlen in confrontatie met het altijd wisselende zilte element.

Deze avond brengt Marc Loy hun verhaal met veel beeldmateriaal.

In 2005 verscheen het boek met dezelfde titel als de voordracht van zijn hand (uitgave West-Vlaamse Gidsenkring).

Marc Loy was leraar aan het Oostendse Onze Lieve Vrouwcollege, is stadsgids in Brugge en bij de gidsenkring Lange Nelle in Oostende waar hij ook de voorzitter van is.

Hij is ook freelance journalist met een bijzondere interesse voor de zee, scheepvaart en maritieme cultuur.

Terug een avond om niet te missen, breng vrienden en kennissen mee. De toegang is zoals altijd bij “De Plate” kosteloos zowel voor leden als voor niet leden.

Op de kaft een afdruk van een geporseleinde kaart

**Hôtel du Chemin de Fer Barber's
Recht tegenover het spoorwegstation**

EEUWELING ANDRÉ HILLEWAERE VAN DE ADOLF BUYLSTRAAT

door Michel CAPON

In woonzorgcentrum *Ons Geluk*, Westlaan te Raversijde vierden familieleden en bevriende slagers op maandag 19 maart 2012 de honderdste verjaardag van André HILLEWAERE, wiens leven in het teken stond van vlees en van zijn welbekende beenhouwerij in de Adolf Buylstraat.

André werd 100 jaar geleden geboren in Lichtervelde, de 19e maart 1912. Al snel hielp hij slachten bij boeren uit de buurt. Na zijn legerdienst trok hij naar Brussel waar hij zijn beroep leerde bij verschillende slagers en spekslagers. Op 9 juni 1939 huwde hij met Hilda VANROOSE, een boerendochter uit Ichtegem.

Gedurende de oorlog 1940-1945 woonde hij in Ichtegem. Om den brode was hij actief als handelaar in allerlei voedingswaren. Regelmatig reed hij met paard en kar naar Oostende om boeter, eieren, vlees en aardappelen aan de man te brengen. Horecazaak *La Renommée* was één van zijn vaste cliënten. Geen gemakkelijke opdracht want het arrondissement Oostende lag in het spergebied. Aldaar waren strenge beperkingsmaatregelen inzake het verblijf, het reizen, het politieur en uitgaansverbod van toepassing. Het was verboden zonder persoonlijke vergunning, Schein genoemd, het spergebied binnen te komen of te verlaten. De bewoners van dit gebied mochten zich bovendien niet verder dan 5 km van hun woning verwijderen. Als het er op aankwam zich soepel en snel te kunnen verplaatsen deed André dan beroep op zijn oude moto, Gilberte.

De Verkeerspolizei en de Feldgendarmarie, die toezicht hielden op het openbaar vervoer, traden zeer streng op tegenover de overtreders. Meestal waren deze zij per fiets actief. Met zijn moto kon André de controleurs als het moest dan zeer snel af zijn, met de nodige risico's vandien. Het is nog gebeurd dat André halt toegeroepen werd door Feldgendarmen. Ze staken hun hand op om hem aan te manen te stoppen. André was zo kordaat en clever dat hij ook zijn hand opstak en hen luidop een goedendag toeriep en zonder meer met de moto doorreed. En het lukte nog, wat een lef!

In dezelfde oorlogsperiode bereidde hij ten huize van beenhouwer Maurice D'HOOGHE in de Timmermanstraat te Oostende paté. In die jaren een risicovolle onderneming. Maar André was van geen kleintje vervaard. Meer dan een durver was hij. Het exceptionele was dat hij gedurende de oorlog nooit tegen de lamp is gelopen.

Op 24 november 1945 opende het echtpaar in het winkelpand gelegen in de Adolf Buylstraat 46 een slagerij. De huur bedroeg 6.000 fr. per maand. Wat onmiddellijk bij de start en de eerstvolgende maanden opviel was het mooie en verzorgde uitstalraam; wat dan ook uiteraard een machtige hefboom is voor de verkoop. Naast het klassieke vlees was er ook pluimgedierte en vooral charcuterie te bekomen. Door de jaren heen werd André's grootste passie het maken van charcuterie. De slagerij was wijd en zijd gekend voor de huisgemaakte specialiteiten "tête de veau in maderasaus" en "Hure de Paris met hersensaus" (Hure = kop van het varken). Ook stond hij aan de wieg van zijn bekende lookworsten. Co VANDAELE, fritureuitbater vooraan in de Oesterbankstraat op de wijk Hazegras, was zijn grootste afnemer. Bij de soldaten van de plaatselijke matrozenkazerne was Co VANDAELE meer dan bekend voor deze door hen verlangde fijnproeverij.

Voor de jaren 1900 werd er in hetzelfde pand een beenhouwerij "Boucherie de l'Ouest" opgestart door Pieter PIL. De zaaknaam "Boucherie de l'Ouest" stamde reeds van toen, tussen 1892 en 1910, de slagerswinkel op nr. 22 die in dezelfde Weststraat gevestigd was. Deze druk beklante slagerij was tevens een politiek trefpunt.

PIL was immers overtuigd liberaal. In november 1895 nam hij de vijfde plaats in als kandidaat op de lijst "Association Libérale d'Ostende". Slager PIL behaalde 3.105 stemmen. Dit was slechts 74 stemmen minder dan Ernest JANSSENS, die met 3.197 stemmen de hoogste score behaalde op 1 januari 1896 werd Pieter PIL dan ook tot gemeenteraadslid aangesteld. Dit belette hem echter niet zijn druk beklante beenhouwerij verder te runnen.

Anno 1905 liet P. PIL zijn zaak over aan Emile TRATSAERT en echtgenote Jeanne CRACCO. In die tijd was het huisnummer nr. 40. Vanaf 1907 kwam er een herschikking in de Weststraat, waardoor nr. 40 meteen 46 werd. Begin 1911 werd, voor het eerst, de Weststraat (rue d'Ouest) van elektriciteit voorzien. In het jaar 1919 runde Pharaïlde VAN MASSENHOVE de "Boucherie de l'Ouest" op nr. 46. Haar zoon Fernand VANDENBERGE (22 jaar) stond aan de hakblok. Op het telefoonnet aangesloten sedert 1922 was de beenhouwerij te bereiken op telefoonnummer 493.

Op 23 november 1919 werd de Weststraat bij beslissing van de gemeenteraad voortaan Adolf Buylstraat. De slagerij van P. VAN MASSENHOVE ging dicht in februari 1934. In de loop van maart 1934 bekam eigenares weduwe PIL een toelating tot het verbouwen van het winkelpand A. Buylstraat 46. Eens de verbouwing afgewerkt was openden de echtgenoten Hilaire DELEFORTERIE en Maria DELEFORTERIE op 27 april 1934 een handel in breiwolartikelen. De zaak werd uitgebaat tot in 1940. Van 1940 tot 1944 werd de breiwoluitbating door Roland DELAUWER voortgezet.

Op 24 november 1945 werd het winkelpand opnieuw door een slagerij ingenomen. Uit Ichtegem afkomstig kwam het echtpaar André HILLEWAERE- Hilda VANROOSE zich in Adolf Buylstraat 46 vestigen. Hun telefoon was 72.628. De uitbatingsnaam werd aangepast met de eenvoudige titel "Hillewaere". Tussen 1957 en 1964 nam André ondertussen deel aan alle etalagewedstrijden die door de handelaarsbond ingericht werden.

De kroon op het werk kwam in juni 1962 toen minister van Middenstand Albert DECLERCK (van de regering LEFÈVRE-SPAARK, CVP-BSP 1961-1965) en burgemeester Jan PIERS bij de familie HILLEWAERE aan huis gingen en de slagerswinkel bezochten.

De beenhouwerij zou vele jaren niet alleen één van de uithangborden van de Adolf Buylstraat blijven, maar ook ver daarbuiten. Wie in Oostende kende slagerij HILLEWAERE niet! Daarnaast werd André bestuurslid in de Oostendse slagersbond en nam pas in 1971 ontslag. Hij was ook medeoprichter van het feestcomité dat destijds het fameuze beenhouwersbal organiseerde in de toenmalige feestzaal "Het Witte Paard" (Van Iseghemlaan).

Met de nieuwe B.T.W.-wetgeving in het jaar 1970 in 't vooruitzicht werd de zaak afgestaan aan zijn zoon Eric HILLEWAERE. Vader André was toen 58 jaar. Ondertussen werd de Oostendse notaris Johan LAHAYE in de loop van het jaar 1974 eigenaar van de handelspanden nr. 46 en 48 in de Adolf Buylstraat. Zoon Erik week uit naar Adolf Buylstraat 50 alwaar hij de beenhouwerszaak "Boucherie Bruxelloise" van Jacques DELEFORTRIE overnam. Op 1 september 1990 werd de slagerij wegens privé-redenen overgelaten aan Jacques DEVOOGHT.

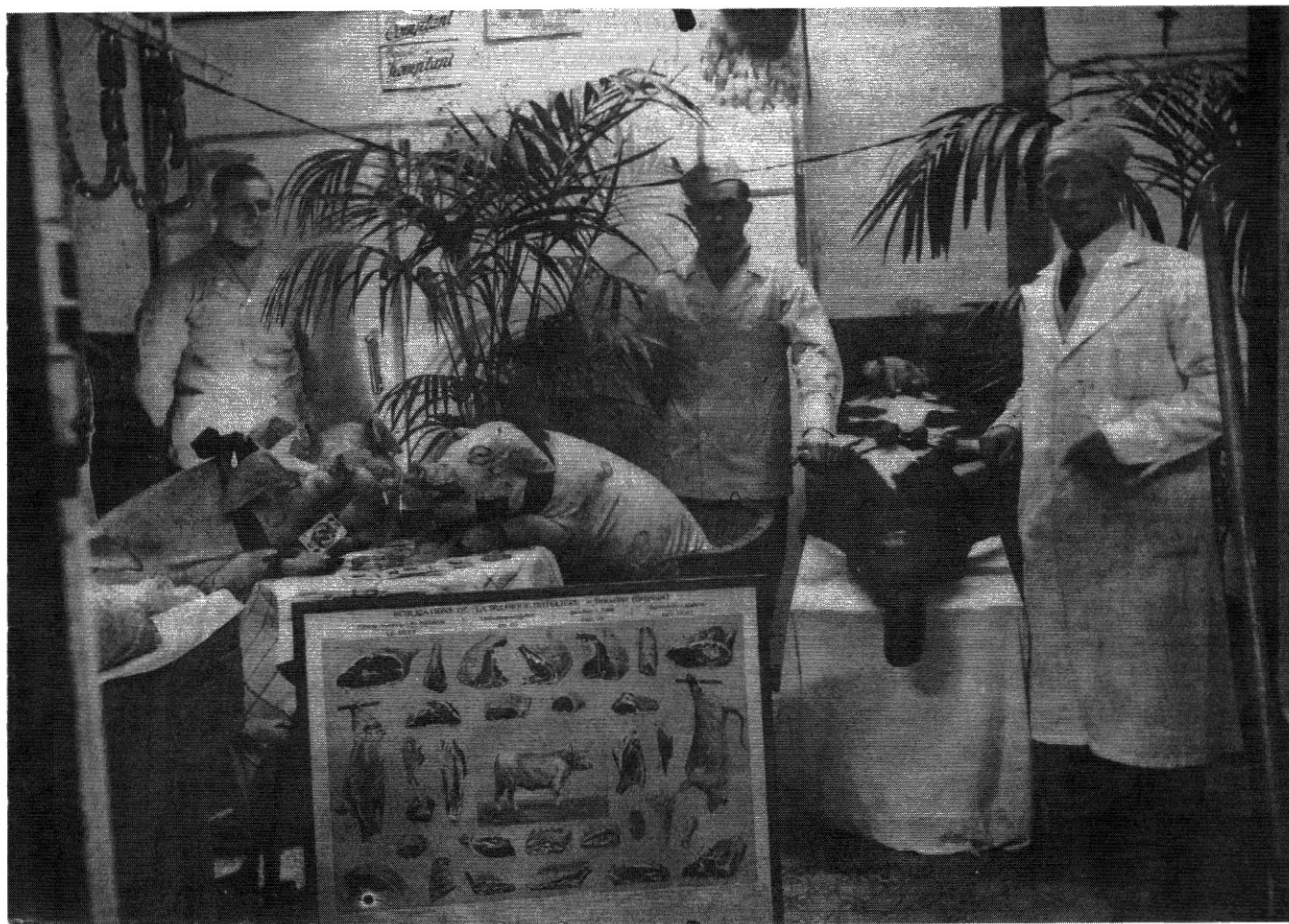
Ondertussen was vader André op rust gegaan. In de weekdagen ging hij kaart spelen in de "Droge Coö" gelegen aan het begin van de Koninklijke Gaanderijen, met exclusief zicht op zee. Dit salon was reeds sinds 1934 door de koning ter beschikking van de bejaarden gesteld. Het kreeg onmiddellijk de benoeming van de "Droge Coö", omdat er geen mogelijkheid tot verbruiken was, dit in tegenstelling met de toenmalige "Biercoö" van de S.E.O. in Oostende. De senioren kwamen er bijeen om te praten, te kaarten en te biljarten. Op dinsdag 6 februari 2007 kwam er een einde aan de mooie kaartersnamiddagen van André.. Het stadsbestuur had andere plannen met de locatie. De senioren moesten binnen de kortste keren het lokaal verlaten. Het moest plaats maken voor culturele

activiteiten van de v.z.w. "VRIJSTAAT O" van Hendrik TRATSAERT. Op 95-jarige leeftijd mocht weduwnaar André, te samen met zijn vele vrienden, beschikken. En 't mooi liedje was uit.

Een jaar later ging André resideren in de home "Ons Geluk" in Raversijde, alwaar hij op maandag 19 maart zijn honderdste verjaardag vierde. Twaalf dagen na de feestelijkheden, 31 maart 2012, is André HILLEWAERE aldaar overleden. Een monument van de Oostendse slagerswereld was heengegaan. Hij was de oudste zoon van een landbouwersgezin van 9 kinderen.

Bronnen:

- archief Eric Hillewaere
- J.M. BEKAERT, Huizen en mensen in de Adolf Buylstraat. Deel 3, p. 930-942.
- persoonlijk archief.

Beenhouwerij Hillewaere op Witte Donderdag 1950

1927. Foto van “Boucherie d’Ouest” uitgbaat door Pharaïlde Van Massenhove en zoon Fernand Vandenberghe.

1905: Weststraat (thans Adolf Buylstraat). Rechts op de foto “Boucherie P.Pil”.

Inleiding

“Vlaanderen zendt zijn zonen uit”. Dit gevelegd gezegde geldt in het bijzonder ook voor Oostende, want Oostendenaars treft men overal aan in de wereld, niet zelden op belangrijke posten of functies. De Oostendse vissers zijn altijd “trekvoegels” geweest. Zij trokken niet naar andere landen maar wel naar andere wateren. Behalve in de Pacific en het Verre Oosten zijn er weinig zeeën die zij niet hebben bevaren, vanaan de Noordpoolcirkel tot het zuiden van de Atlantische Oceaan. Toch is hierover nog weinig bekend gebleven en de laatste getuigen en documenten hierover verdwijnen heel snel zodat meteen ook definitief het doek dreigt te vallen over dit aspect van “Oostende zondt zijn zonen uit”.

Over de uitwijking van Oostendse vissers naar Kongo en de Westafrikaanse wateren is reeds een en ander bekend en gepubliceerd, doch over de uitwijking naar Argentinië is er nog weinig of niets meer bekend. Daarvoor zijn er wel specifieke redenen, zowel van politieke als van bedrijfseconomische aard, en allicht precies daarom is die uitwijking al vlug in de vergeethoek geraakt. Zelf ben ik er eerder toevallig mee in “aanvaring” gekomen bij mijn zoektocht naar gegevens en documentatie voor mijn studie over “Het dagelijks leven in Oostende tijdens de bezetting (1940/44)” (gepubliceerd als vervolgserie in “De Plate” via maandelijkse afleveringen). Tijdens die zoektocht kwam ik terecht bij de figuur van Karel Sys, de bekende Oostendse bokskampioen die na de oorlog uitweek naar Argentinië. Ofschoon zelf geen visser, kwam hij in Mar del Plata in contact met Oostendse vissers die zich daar hadden gevestigd. En zo kwam deze hoogst merkwaardige uitwijking weer in de kijker. Meer dan een halve eeuw later lijkt het mij aangewezen om een beknopte historiek van deze emigratie samen te stellen ...vooraleer deze episode of, beter gezegd, deze “zijlijn” van de Oostendse visserij voor immer zou verdwijnen in de vergeetput van de geschiedenis.

Het vreemde parcours van een Oostendse bokser

Tijdens de bezetting was bokser Karel Sys bijzonder populair in en tot ver buiten Oostende. Wanneer hij op de affiche stond, trok het “Bokspaleis” in de Rogierlaan telkens een bomvolle zaal, waarbij ook Duitse militairen zich ontpopten als ware boksfanaten. In 1943 werd hij zelfs Europees kampioen boksen bij de zwaargewichten. Aangedreven door zijn enorme populariteit liet hij zich verleiden tot boksuitstapjes naar Duitsland, tot in Berlijn (en ook tot lidmaatschap van het V.N.V., misschien de prijs die hij hiervoor moest betalen?). Een en ander werd hem na de bevrijding nogal zwaar aangerekend. Hij werd opgepakt en verbleef enkele maanden in de gevangenis en in het interneringskamp van Sint-Kruis. In 1946 werd hij evenwel door de Krijgsraad vrijgesproken (eerder zeldzaam in die beroerde tijd!), wat erop lijkt te wijzen dat zijn dossier flinterdun zal geweest zijn. Doch de Krijgsauditeur ging hiertegen in beroep, waarna hij dan toch door het Krijgshof werd veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf (in de toenmalige context van genadeloze repressie en epuratie nogal duidelijk veeleer een “symbolische” straf).

Terug op vrije voeten trok hij uit arren moede naar Spanje omdat de Belgische Boksfederatie weigerde hem opnieuw een boksvergunning te verlenen. In Spanje moest hij echter vaststellen dat daar niet zoveel animo bestaat voor de bokssport, zodat hij zich ertoe verplicht zag aan de kost te komen met catchwedstrijden. Maar dat was uiteraard niet zijn ding, zodat hij al vlug uitkeek naar een ander land en dat werd uiteindelijk Argentinië. Hij begon er opnieuw te boksen en met succes. In 1952 behaalde hij trouwens andermaal de Europese bokstitel bij de zwaargewichten, tot spijt van wie het benijdt (incl. de Belgische Boksfederatie!). Hij vestigde zich in Mar del Plata, waar hij als

Oostendenaar uiteraard al snel in contact kwam met de aldaar uitgeweken Oostendse vissers. Hij werd o.a. ook plaatselijke vertegenwoordiger van vzw "*Vlamingen in de Wereld*", een overkoepelend netwerk voor Vlamingen in het buitenland.

De odyssee van de "Tijl Uilenspiegel"

Het begon eigenlijk allemaal toen in augustus 1948 het Belgisch jacht "Tijl Uilenspiegel" de haven van Buenos Aires binnenzeilde, met als kapitein/eigenaar Norbert Vanneste. In een brief d.d. 19.01.1949 deelde de Belgische Ambassadeur mede aan Minister Spaak in Brussel dat er aan boord van dit jacht achttien opvarenden waren (Belgen, Nederlanders, Fransen). Die diplomatieke belangstelling voor een eenvoudig jacht kan misschien verbazing wekken, maar de Ambassade in Buenos Aires was toen zo wat een "uitkijkpost" voor het nagaan van het doen en laten van Belgen die uitweken naar Argentinië, de meeste duidelijk om politieke redenen (lees: incivieken). Norbert Vanneste was er ook zo eentje, want in januari 1947 werd hij door de Krijgsraad wegens verklikking veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar, een naar de toenmalige maatstaven buitengewoon milde straf als men bedenkt dat, eveneens wegens verklikking, Irma Laplasse uit Oostduinkerke (overigens een zeer omstreken zaak) ter dood werd veroordeeld en effectief ook werd terechtgesteld. Maar beter nog: reeds in 1948 was hij weer op vrije voeten en kreeg hij zelfs een paspoort om naar het buitenland te reizen.

Zijn jacht stond wel nog onder sekwestering maar dat belette hem niet om ermee het ruime sop te kiezen, met twaalf personen aan boord (voor een jacht een nogal ruime bemanning!). De tocht gaat via Portsmouth, Boulogne en Bordeaux naar Vigo (Spanje). Bij iedere "tussenstop" zijn er personen die het jacht verlaten en anderen die erin overstappen, wat toch wel nogal vreemd is ... Vervolgens waagt het jacht zich aan de verre overtocht over de Atlantische Oceaan naar Argentinië, ...voor een dergelijk vaartuig toch wel een waagstuk dat nochtans probleemloos verloopt. In Argentinië vat Vanneste het plan op om een visserskolonie te stichten met Vlaamse en Hollandse vissers. Hij voert hiervoor een uitgebreide correspondentie doch hij slaagt er niet in dit plan concreet gestalte te geven. Dit "voorspel" eindigt dus op een sisser en daarna wordt het stil rond de figuur van Norbert Vanneste.

Oostendse vissers in Mar del Plata

Intussen bleef er in Oostende wel nog wat belangstelling bestaan voor een overtocht naar Argentinië. Het initiatief hiertoe kwam uit een nogal onverwachte hoek, met name vanwege Karel Engelbeen, tijdens de bezetting directeur bij het Ministerie van Economische Zaken (Directie Handelsakkoorden en Reglementeringen). Hij moet in die functie een en ander "fout" hebben aangepakt, want in juli 1947 werd hij door de Krijgsraad veroordeeld tot 6 jaar gevangenisstraf, doch reeds in 1948 werd hij in voorlopige vrijheid gesteld, evenwel met verbod van reizen naar het buitenland. Dat belet hem niet om in 1949 de leiding en organisatie op zich te nemen van drie Oostendse vissersvaartuigen die de oversteek wagen naar Argentinië (met bemanning, gezin, meubels en huisraad, een soort van heruitgave van mei 1940). Dit laat vermoeden dat hij tijdens de bezetting enige ervaring had opgedaan met de zeevisserijsector, al dan niet via de N.L.V.C.

In Mar del Plata stichten zij een kleine Oostendse nederzetting. Maar alle begin is moeilijk, vooral wanneer een onderneming geplaagd wordt door betwistingen, ruzies en niet nagekomen beloften. Doch het grootste en fundamentele probleem was de kwestie van de afzet van de vangsten. Er bleek in Argentinië heel eenvoudig geen markt te zijn voor vis en visserijproducten omdat de Argentijnen echte vleeseters zijn (het vlees is er immers overvloedig beschikbaar en dan ook zeer goedkoop) ... en vis lusten zij weinig of niet. Ook export bleek geen uitkomst te bieden, zeker niet voor verse of gekoelde vis terwijl voor diepvriesvis de installaties ontbraken. Uiteindelijk wist Engelbeen via zijn eigen relaties interessante contracten af te sluiten met fabrieken van visconserven, hetgeen

overduidelijk bewees dat het geen zin heeft zo maar vissers (hoe vakbekwaam ook) te laten uitwijken zonder deskundige begeleiding van een “marketeer”, want tenslotte draait alles rond het commercialiseren van de vangsten.

Maar er bleven nieuwe problemen opduiken. Er ontstond een conflict met een participerende onderneming (nochtans ook geleid door Belgen), met als gevolg processen en inbeslagnames, terwijl tot overmaat van ramp één van de vissersvaartuigen schipbreuk leed. Engelbeen kreeg er schoon genoeg van en keek uit naar andere activiteiten. In 1961 werd hij aangesteld als professor in de economische en sociale geschiedenis aan de Universiteit van Mar del Plata. Dit geeft alleszins een aanwijzing omtrent het intellectueel gehalte van deze vreemde bijt in de krabbenmand van de naoorlogse Oostendse visserij.

Een nieuwe rederij : PEMASUR

In Oostende kreeg het initiatief van Engelbeen toch nog navolging, want reeds in 1951 waagden zich niet minder dan zeven vissersvaartuigen aan de oversteek naar Argentinië, en dit onder leiding en organisatie van Gabriël Van Iseghem (rederij “Flandria”). Tijdens de bezetting bedreef hij de haringvisserij en hij moet daarbij een en ander hebben gedaan dat niet al te “correct” was vermits hij na de bevrijding zeven maanden werd opgesloten in het interneringskamp van Sint-Kruis. Zijn rederij kwam onder sekwestering en zijn schepen werden aan de keten gelegd. Hij wordt echter niet veroordeeld maar moet wel een forse boete betalen, hetgeen nogmaals laat uitschijnen hoe eigenaardig, wisselvallig en soms willekeurig heel die repressie in België verlopen is! Het is hierbij overigens erg opvallend dat alle hier tot dusver vernoemde personen ergens iets te maken hadden met de naoorlogse repressie.

In elk geval, hij ziet het in België niet meer zitten en G. Van Iseghem maakt enkele prospectiereizen in Noordafrikaanse en zelfs Zuidamerikaanse wateren en visgronden. Hij is duidelijk een man die niet over één nacht ijs gaat en hij weet zijn zaken zeer grondig en deskundig aan te pakken. Naar de Argentijnse regering stuurt hij een omstandig verslag over zijn prospectiereizen in de Argentijnse wateren. Dit blijkt een handige zet te zijn: hij krijgt een positief antwoord met zelfs de belofte van overheidssteun indien hij aldaar een project wil opstarten. Hij moet dan wel een nieuwe rederij stichten naar Argentijns handelsrecht en dit wordt de “Empresa Pesquera Maritima del Sur” (PEMASUR), gevestigd in Mar del Plata. Hij krijgt ook aanmoediging vanwege president Peron, maar deze laatste is gekend als “praatjesmaker” en het blijft dan ook eerder bij verbale steun. Toch gaat de rederij een bloeiperiode tegemoet omdat Van Iseghem gewiekst genoeg is om alle mogelijkheden en kansen ten volle uit te buiten.

Maar ook hier loopt het pad niet enkel over rozen. Voor de doornen zorgen Argentijnse vissers, gedreven door nijd en afgunst tegenover die Oostendenaars die het allemaal zoveel beter doen en zich snel opwerken. Zij krijgen stiekem en soms openlijk hierin steun vanwege de lokale overheid. Uiteindelijk trekt Van Iseghem zich terug uit het visserijbedrijf ... en wordt hij wijnhandelaar, een beroep dat hij vroeger ooit heeft beoefend. Van de vis in de wijn, het moet allemaal kunnen zijn!

Besluit

Het valt onmiddellijk op dat uitwijking van Oostendse vissers naar Argentinië weinig of niet kan worden vergeleken met deze naar Kongo en de Westafrikaanse wateren en visgronden. Het gaat hier immers om een eigenaardige en hoogst merkwaardige mengelmoes van politieke en bedrijfseconomische beweegredenen. Politieke redenen waren kennelijk van overheersend belang bij de initiatiefnemers en organisatoren, gefrustreerd en wellicht zelfs getraumatiseerd door hun pijnlijke ervaringen bij de repressie. Wat de Oostendse vissers betreft, lag de zaak waarschijnlijk helemaal anders. Tijdens de oorlog hadden zij in de visserij flink wat geld verdiend, hetzij vanuit

Britse havens (zij die gevlucht waren naar Engeland), hetzij met de winstgevende haringvisserij vanuit Oostende. Doch na de oorlog lagen de verdiensten onvermijdelijk wel een stuk lager, en bovendien kregen grote en vooral ook veel kleine reders een financiële opdoffer ingevolge de "operatie Gutt". Een overtocht naar Argentinië leek sommigen dan ook wel het proberen waard, want wie niet waagt niet wint. Het was en bleef een avontuur maar (wie weet?) misschien kon de kassa nogmaals vrolijk rinkelen!

Naar schatting zijn er in Mar del Plata nooit meer dan een honderdtal Oostendse vissers geweest. Nadien hebben zich nog een klein aantal Nederlandse vissers zich bij hen gevoegd, ook al uit bedrijfseconomische noodzaak. Want na de oorlog ging het in het zwaar geteisterde Nederland aanvankelijk zeer slecht, met een zeer lage koopkracht bij de bevolking en dus lage visprijzen. In 1970 telde de Vlaamse kolonie in Mar del Plata tachtig gezinnen, waarvan ongeveer de helft Oostendse vissers en hun nakomelingen. De andere helft was vooral samengesteld uit "incivieken", personen die om politieke redenen België ontvlucht of verlaten hadden. Onder deze laatsten bevond zich wel zowat de "fine fleur" van de politieke collaboratie, o.a. niemand minder dan Jetje Claessens, tijdens de bezetting de nationale leidster van de "Dietsche Meisjesscharen" (DMS), de vrouwelijke jeugdbeweging van het V.N.V. Zij werd in oktober 1945 door de Krijgsraad ter dood veroordeeld maar dit vonnis werd in 1947 omgezet in levenslange gevangenisstraf dank zij bemiddeling van haar oom Minister Camille Huysmans, die, zelf een hevige antifascist, er ook niets kon aan doen dat hij een dergelijk "zwart schaap" in zijn familie had! Zij werd reeds in 1950 vrijgelaten, op voorwaarde van verblijf in het buitenland. In de gevangenis bij volmacht gehuwd met een Belg die reeds in Argentinië verblijft, scheept zij in 1951 voor Buenos Aires in. Het paar vestigt zich in Mar del Plata, zowat het aanknopingspunt voor de meeste Belgen die in Argentinië arriveren, ... en dat niet zozeer omwille van de "Oostendse" vis.

Het naast elkaar leven van vissersgezinnen en gezinnen van ex-collaborateurs - elk zeer duidelijk van een totaal andere herkomst en motivering - heeft in Mar del Plata blijkbaar nooit aanleiding gegeven tot moeilijkheden of spanningen binnen de Belgische kolonie (die door de ex-collaborateurs steevast een "Vlaamse kolonie" werd genoemd). Die Belgische kolonie was trouwens ook geen soort van "ghetto", want al die Belgen van diverse pluimage woonden nogal verspreid over de stad (de vissers uiteraard zoveel mogelijk in de buurt van de haven). De ex-incivieken lieten zich vooral opmerken door hun verwoede maar (op termijn) zinloze inspanningen om het intern gebruik van het Nederlands in stand te houden als spreektaal binnen het gezin en vervolgens ook via taallessen en taalopleiding ("De taal is gans het volk!"). Indien er nu hier en daar in Argentinië nog Nederlandse cursussen worden gegeven, dan is dat vrijwel uitsluitend ten behoeve van kinderen van Vlaamse of Nederlandse (tijdelijke) inwijkelingen (meestal kaderpersoneel van grote ondernemingen), ter verzekering van hun re-integratie in het onderwijs bij hun terugkeer in het moederland, en soms ook wel voor Argentijnen die belangstelling hebben voor handelsbetrekkingen met Beneluxlanden.

Anderzijds beschouwden de vissers zich niet als emigranten die een toevluchtsoord hadden moeten zoeken in vreemde "diaspora". Hun emigratie was immers een bewuste en vrijwillige keuze, in de hoop op een betere toekomst of op een merkbare verbetering van hun financiële situatie. Politieke redenen speelden hierbij uiteraard geen rol, ook al was de initiatiefnemer en organisator van de overtocht doorgaans wel iemand bij wie het vooral hierom te doen was. Zij wensten een nieuw leven op te bouwen, maar om andere redenen en op een andere manier dan bij de "politieke" emigranten. Ook mag men niet uit het oog verliezen dat, indien zij dit wensten, zij te allen tijde konden terugkeren naar België, ... hetgeen voor ex-incivieken zeker niet het geval was.

Uiteindelijk is meer dan een halve eeuw later uiteraard nog slechts weinig sprake van een "Vlaamse kolonie" in Mar del Plata. Velen (en vooral hun nakomelingen) zijn uitgezwermd naar andere delen van Argentinië of naar andere landen, vooral na de opeenvolgende crisissen die Argentinië hebben

getroffen. Door gemengde huwelijken en door inburgering van daaropvolgende generaties is er trouwens van dat Vlaams of Oostends karakter niet veel overgebleven. Maar goed, Oostende heeft weer eens zijn zonen (en dochters) uitgezonden en het is, al bij al, weer eens mooi geweest. Dit avontuur (want het was wel degelijk in alle opzichten een avontuur) aan de vergetelheid ontrukken, lijkt mij ook wel de moeite waard te zijn geweest. De geschiedenis heeft zijn rechten, ook al hangt er aan deze geschiedenis niet alleen een visgeurtje ...

Tot slot ook nog dit: Ik heb zo'n vermoeden dat er in Oostende of elders nog nabestaanden moeten zijn van die uitgeweken vissersgezinnen. Langs deze weg doe ik dan ook een oproep tot het verstrekken van aanvullende informatie en/of van beeldmateriaal en documenten of brieven betreffende deze bijna vergeten "zijtak" van de geschiedenis van de Oostendse zeevisserij (vooral foto's van de destijds betrokken vissersvaartuigen zouden bijzonder welkom zijn!). Men kan zich hiervoor rechtstreeks wenden tot mij of bij het bestuur van "De Plate". Bij voorbaat hiervoor mijn beste dank!

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN IN OOSTENDE

door **Norbert HOSTYN**

Een beeld minder of meer maakt niet uit. De meeste beelden zijn toch maar openbare toiletten voor meeuwen en honden (Peter Jacobs, in : De Standaard, 28-29 april 2012).

CLV – SCULPTUUR IN VOORTUIN VAN ZEEMANSTEHUIS GODTSCHALCK

Dr. E. Moreauxlaan 322

Beeldhouwer : Hubert Minnebo

Twee naar elkaar gerichte, staande metalen elementen in Z-vorm, met op het bovenste uiteinde een typisch "Minnebo-hoofd". Geplaatst in 2005.

Minnebo, die woont en werkt in Stalhille, is ook de auteur van "Venuskam", gevelsculptuur aan een appartementsgebouw hoek Van Iseghemlaan/Kapucijnenstraat.

Iconografie :

Beeldbank Oostende.

CLVI – GEVELSCULPTUREN FEEST- EN KULTUURPALEIS

Wapenplein-Kerkstraat

>Wapenschild Oostende : centraal in de voorgevel, Wapenplein.

>Zodiac : tekens van de dierenriem uitgewerkt als horloge, in de kleine torentravee.

>Dolfijn : hoog boven, kant Kerkstraat, hoeksteen tegenaan aanpalend gebouw.

Gerealiseerd door Willy Kreitz, Antwerps beeldhouwer, die in Oostende eerder ook het Monument voor de Zeelieden kon uitvoeren. Zodiac en wapenschild zijn zéker in-situ gekapt : de realisatie gebeurde pas na de officiële opening van het Feest- en Kultuurpaleis in juni 1958. De nog niet

bewerkte stenen zijn duidelijk te zien op vroege foto's van het gebouw. Of Kreitz zélf het eigenlijke sculpteerwerk deed of het overliet aan een practicien is me niet bekend.

Kreitz leverde ook de bronzen zeemeermin voor de fontein op de binnenkoer (1).

Het verhaal wil dat Kreitz deze al bij al bescheiden opdracht kreeg in compensatie voor de annulatie van een belangrijke opdracht voor het Casino-Kursaal : 63 basreliefs voor de voorgevel en een bronzen "zittende vrouw" ("Petit Nice") voor de sokkel kant "Petit Nice". Kreitz was al ver gevorderd met de voorbereidingen. De sokkel van/aan "Petit Nice" is nooit door een andere sculptuur ingenomen geworden (2). Die kant Oosthelling wél ("De Zee" van Georges Grard; later verplaatst naar Leopold II-laan).

De poging van Rotary Oostende in 2004-2008 om "Dansende golven" van Patrick Steen op deze lege sokkel aan Petit Nice te plaatsen stuitte op verzet.

Iconografie :

-Beeldbank Oostende

Literatuur :

A. VAN RUYSEVELT & M. SOMERS, *Willy Kreitz 1903-1982*, Antwerpen (AMVC), 1998, nr. 202.

CLVII – SCULPTUREN IN DE O.L.VROUW KONINGINKERK

Kerk O.L.Vrouw Koningin, Mariakerke

Architect : Sylvain Smis

Beeldhouwer : Gust Michiels

>Sculpturen van O.L.Vrouw, Sint-Rochus, Sint-Antonius en Sint-Jozef, in 1960 uitgevoerd

>Crucifix in keramiek (3m hoog), uitgevoerd in 1986

Iconografie :

www.kerkeninvlaanderen.be

Literatuur :

(H. BRUTIN), *August Michiels. Monumenten & kunst*, (Oostende), (1998).

CLVIII – SCULPTUREN IN DE SINT-JANSKERK

Kerk Sint-Jan, Elisabethlaan

Architecten : F. Van Welden en I. Hintjens (1932-1933)

Beeldhouwer : Alfons Alloo

Een H. Hartbeeld en een O.L.Vrouwbeeld door de Brugse beeldhouwer Alfons Alloo.

Alfons Alloo (Brugge, 1876 – 1955) was vooral actief op het domein van de religieuze sculptuur (3)

CLIX – BASRELIËF BESTUURSGEBOUW R.M.T.

Bestuursgebouw R.M.T.

Beeldhouwer : Geo Verbanck

Bescheiden gevelsculptuur boven de ingang door beeldhouwer Geo Verbanck (1881-1961); uitgevoerd in 1957. De voorstelling is een figuur geflankeerd door twee vissen. Verbanck beeldhouwde een goede twee decennia eerder ook de pleuranten op de kerkhofmuur Stuiverstraat.

Het is me nog altijd niet duidelijk waarom uitgerekend Verbanck, een Gentenaar zonder speciale banden met Oostende, deze opdrachten kreeg. Overigens, een uitmuntend beeldhouwer die piekte tijdens het interbellum.

CLX – SCULPTUREN AAN DE GRAAF DE SMET DE NAEYERBRUGGEN EN DE DEMEYBRUGGEN

Verdwenen

Het totaalconcept van het bruggencomplex is van architect Alban Chambon. Het werd ingehuldigd in 1905.

Soms wordt het gehele complex van 5 bruggen de Graaf de Smet de Naeyerbruggen genoemd; anderen spreken van de Graaf de Smet de Naeyerbruggen (als deze over doorgang Slachthuiskaaï – Conterdamkaai, deze over het verdwenen kanaal en deze over de spoorweg) én van de Demeybruggen (de twee draaibruggen over de sluis naar het dok).

>Hoogreliëfs met voorstellingen van scheepstimmerman en roerganger op de brug over het afleidingskanaal

Beeldhouwer : Karel De Kesel

Iconografie :

Beeldbank Oostende : PK/B1564

>Vier gevleugelde figuren op de brugpilonen van de brug over het afleidingskanaal

Beeldhouwer : Julien Dillens

Iconografie :

Beeldbank Oostende : PK/B1189, PK/B1564; FT/C0443; M010511

>Acht hoogreliëfs op brugpilonen van de spoorwegbrug

“Allegorie op het water” en “Stoom als drijfkracht” door Karel De Kesel en nog twee van dezelfde beeldhouwer waarvan onderwerp niet gekend is.

De overige vier door Dillens en Lagae

Iconografie :

Beeldbank Oostende PK/B1489; FT/C6171; M008919

>Staande leeuwen op de brugpilonen van de hoge Demeybrug

Beeldhouwer: Jules Lagae

Heraldische leeuwen die een wapenschild tussen de poot klemmen

Iconografie :

Beeldbank Oostende, PK/B1502; PK/B3230; M002867; M011559

>Stappende leeuwen op sokkels aan de lage Demeybrug

Beeldhouwer Jules Lagae

Dit keer meer realistische voorstelling van de dieren

Al dat beeldhouwwerk werd door de Duitse bezetter geconfisceerd tijdens W.O.I en gebruikt om te hersmelten voor de wapenindustrie. Uitzondering misschien voor twee sculpturen van stappende

leeuwen die na W.O.I ten N. en ten Z. van het Vindictivemonument werden geplaatst. Het is ons niet duidelijk waarom die aan de confiscatie ontsnapten. Zijn op een ons ongekend tijdstip verwijderd.

Literatuur :

-R. HEYDE, *Karel De Kesel*, Maldegem, 1985.

-J.-P. MIDANT, *La fantastique architecture d'Alban Chambon*.

Iconografie:

-de beelden van stappende leeuwen geplaatst nabij het Vindictivemonument (dus na W.O.I) zijn te zien op prentkaart P.I.A. BELGA PHOT 406.

Beeldbank Oostende MOO2868, M002869

CLXI – GEVELSCULPTUREN ERNEST FEYSPLEIN 8

Ernest Feysplein (voorheen Van der Sweepplein)

Het voormalige “Hôtel de la Gare” uit het begin van de 20ste eeuw (alleen voorgevel bewaard); gesloopt en gereconstrueerd met hedendaags appartementscomplex achter de volledige gevelrij).

>gebeeldhouwde vrouwenhoofden

>vissersbuste in de geveltop

Iconografie :

-prentkaarten

-Beeldbank Oostende

CLXII – GEVELSCULPTUUR “SINT-PIETER” AAN VOORMALIGE SINT-PIETERSCHOOL

Ooststraat

Schoolgebouw uit 1937-1938, voormalige Sint-Pietersschool, naar plannen van architect Théo De Lee; tijdens de voorbije decennia sterk verbouwd, ook de voorgevel. De voorgevel is gesierd door een meer dan levensgroot gestileerd heiligenbeeld, Sint-Pieter voorstellende. Er is geen signatuur waarneembaar. Voor het auteurschap komt wellicht één van de drie modernistische Oostendse beeldhouwers van het late interbellum in aanmerking : Jan Maes, Daniël Devriendt of Karel Demuynck. (Demuynck leverde het gevelbeeld Paster Pype, ook geïntegreerd in een bouwwerk van architect Théo De Lee. Maar deze Sint-Pieter is veel meer gestyleerd.)

Nog steeds bewaard in-situ.

Iconografie :

Beeldbank Oostende FT/C1146

CLXIII – GEVELSCULPTUUR “SINT-VINCENTIUS” AAN VOORMALIGE SINT-VINCENTIUSSCHOOL

Verdwenen; eertijds gevel Sint-Vincentius Meisjesschool, Ooststraat 75

Beeld van de H. Vincentius in een nis boven de schoolpoort.

Beeldhouwer onbekend; huidige bewaarplaats onbekend.

De school werd ca. 2000 gesloopt en de gronden zijn nu geïntegreerd in het sociaal woonblok De Kokkel – Alikruik – Wulk.

De school werd bestuurd door de zusters van de congregatie van de Dochters van Liefde. Sint-Vincentius was hun patroonheilige.

Iconografie :

Beeldbank Oostende FT/C1145

CLXIV – MARVIN GAYE

Casino-Kursaal

Sculptuur ter herdenking van de Amerikaanse soulzanger Marvin Gaye (1939-1984) die in 1981-1982 in Oostende en Moere verbleef en in 1982 een videoclip voor zijn laatste grote hit "Sexual Healing" opnam in het Casino-Kursaal.

Bronzen sculptuur van de zanger gezeten aan een piano. Project uitgewerkt door Art atelier Charles Dumolin uit Brugge.

Geplaatst in de hall n.a.v. de heropening van het vernieuwde Casino-Kursaal op 17 december 2004.

Eén van de elementen waarmee men de herinnering aan de passage van Marvin Gaye in Oostende levendig wil houden.

(vervolgt)

(1) Nu in het Leopoldpark

(2) Cultuurbarbaren die enkele jaren geleden het voor 't zeggen hadden in het Kursaal vonden het wel passend de één personenwagen op de sokkel te plaatsen om puur publicitaire redenen.

(3) Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars, 6, Brugge, 1997, p. 47-48.

LIDGELD 2013

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2013 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 15
Steunend lid	€ 25

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Fernand MUS
Penningmeester

JULES LAGAE. EEN MAN VAN BETEKENIS.

door Gerard DANIËLS

Beeldhouwer Jules Lagae werd geboren te Roeselare in 1862, juist 150 jaar geleden, en dus een geschikte gelegenheid om hem in herinnering te brengen. Hij was een tijdgenoot van James Ensor (1860-1949) en beider loopbaan kende veel gemeenschappelijke kenmerken. Ze kregen hun eerste opleiding van plaatselijke kunstenaars, verhuisden op jonge leeftijd naar de Brusselse academie, waren alle twee lid van de toenmaals gekende *groep der XX*, beleefden hun succesrijkste periode vóór de eerste wereldoorlog. Hun werken werden gekocht door de meest befaamde musea ter wereld, en zij zagen hun loopbaan bekroond met adellijke onderscheidingen.

Toch blijft er een groot verschil. Daar waar Ensor een gedurfd vernieuwer werd in de schilderkunst, bleef Lagae gehecht aan de klassieke vormgeving, zo kenmerkend voor de beeldhouwkunst van zijn tijd. Wel kon hij als geen ander het innerlijke karakter van zijn onderwerpen tot uiting brengen en juist daaraan dankt hij zijn wereldwijde vermaardheid.

INTERNATIONAAL

Reeds op 22-jarige leeftijd (1884) wint hij de *Godecharleprijs* met het beeld *Abel*. Vier jaar later (1888) komt een tweede hoogtepunt wanneer hij tot winnaar wordt uitgeroepen van de *Eerste prijs van Rome* met zijn creatie *De Zaaier*. Wat hem tevens een tweejarig verblijf in Italië oplevert.

Het toppunt van zijn internationale uitstraling bereikt hij echter in 1909. Argentinië wilde, ter gelegenheid van het eerste eeuwfeest van zijn onafhankelijkheid, een zuilengroep oprichten tegenover het congresgebouw in de hoofdstad. Daartoe werd een mondiale wedstrijd uitgeschreven voor kunstenaars uit alle landen en continenten. Niet minder dan 74 beeldhouwers namen eraan deel. Het ontwerp van Jules Lagae werd uitverkoren in een weliswaar gedeelde eerste prijs. De beide bekroonde ontwerpen werden daarom tot een geheel samengevoegd en in 1914 te Buenos-Aires ingehuldigd. Vooral het karakterbeeld van de eerste president *Saveedra* (1759-1829), van de hand van Lagae, valt hierbij in het oog.

Later (1924) zullen nog gelijkaardige opdrachten volgen in Frankrijk met het *Erkentelijkheidsmonument* te Le Havre en in Nederland waar hij aangeduid werd om de *Christus van de Andes* te verwezenlijken (geschenk van Argentinië en geplaatst in het Vredespaleis te Den Haag).

Om zijn internationale uitstraling te illustreren, volstaat het te vermelden dat werken van hem aangekocht en bewaard worden in de musea van o.a. Karlsruhe, Barcelona, Berlijn, Boedapest, Dresden, München, St Louis (USA), Parijs, Venetië, Wenen, Darmstadt, Luxemburg.

NATIONAAL

Het spreekt dat ook veel zichtbepalende standbeelden van zijn hand in eigen land te bewonderen vallen. We wandelen er soms argeloos voorbij. Maar toch zijn ze door iedereen gekend zonder dat we ons ervan bewust zijn dat ze zijn handtekening dragen. Vernoemen we bv. het bevlogen beeld van de Vlaamse voorvechter *Albrecht Rodenbach* (1856-1880) te Roeselare, het beeld van schrijver en dichter *Karel Ledeganck* (1805-1847) bij het binnenkomen van Eeklo, het beeld van *Guido Gezelle* (1830-1899) op het gelijknamige plein te Brugge (het is ten andere de weergave van die typische kop van Gezelle die in ons aller geheugen geprent staat).

Meest indrukwekkend is nochtans het monumentale *Paardenspan* op de Triomfboog in het Jubelpark te Brussel dat hij, in samenwerking met Thomas Vinçotte (1850-1925), tot stand bracht en dat nog steeds tot ieders verbeelding spreekt.

De kunde om steeds het karakter in zijn beelden tot uitdrukking te brengen, komt het best tot uiting in zijn kleinere werken, o.a. busten. Veel vooraanstaanden (Koning Albert I, Kardinaal Goossens, Premier Carton de Wiart, e.a.) poseerden urenlang om zich te laten vereeuwigen en in deze discipline komt zijn meesterschap werkelijk bovendrijven.

Talrijke musea in eigen land bewaren werken van Lagae in hun collectie: te Roeselare, Antwerpen, Gent, Brussel, Luik....

OOSTENDE

Ook bij ons was hij actief. In 1907 kreeg hij opdracht om samen met J. Dillens (1849-1904) en K. De Kesel (1848-1922) de Graaf De Smet de Naeyerbruggen op te sieren. De vier vrouwenfiguren op de eerste brug (Engelenbrug of Tettebrug genoemd) werden geboetseerd door Dillens. Verderop, bovenop de kolommen van de eerste Demeybrug, troonden vier leeuwenbeelden van de hand van De Kesel.

Aan de beide zijden van de tweede Demeybrug, op de sokkels die er nog steeds aanwezig zijn, prijken eveneens vier leeuwen. Deze laatsten, ook in brons gegoten, waren het werk van Jules Lagae. En typisch voor hem trachtte hij ook hier een karaktertrek van het dier in te leggen. In tegenstelling met de statig poserende leeuwen, steunend op een schild, van De Kesel laat hij zijn dieren als het ware snuffelend rondwandelen in hun territorium.

De vraag blijft welke van de twee Demeybruggen in de volksmond ooit betiteld werd als *leeuwenbrug*? Volgens F. Logghe (*"Het Hazegras, verloren rijkdom van een wijk"*) betreft het de eerste Demeybrug in het verlengde van de Engelen- of Tettebrug. Maar de gebroeders Vantournhout alsook Edouard Vanalderweireldt (in ons tijdschrift "De Plate" van 1972) beweren als destijds ooggetuigen dat de naam "leeuwenbrug" toekomt aan de tweede Demeybrug aan de kant van de dokken en de werkhuizen. Waarom we moeten besluiten, dat er altijd verwarring heeft bestaan en dat we ons als compromis best houden aan twee leeuwenbruggen zoals we heden spreken van twee Demeybruggen.

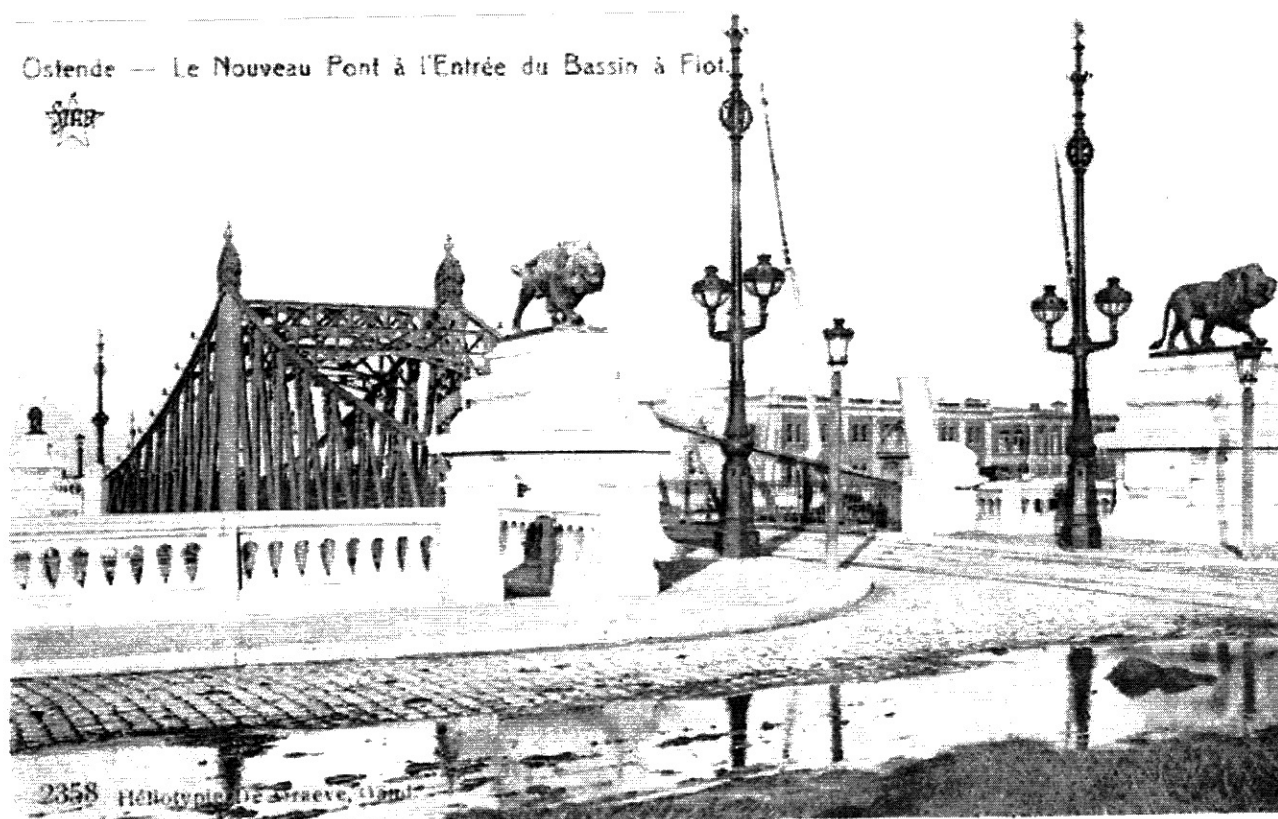
In elk geval, al die leeuwen bleven niet lang op hun plaats staan. Want de Duitsers hadden er in de oorlog 14-18 schijnbaar schrik van en voerden ze weg om ze in de vuuroven te hersmelten tot kanonballen met de bedoeling ze te verschieten over de Ijzervlakte (zelfde lot voor de engelen van Dillens). Mocht men ooit de bruggen in hun oorspronkelijke pracht restaureren, mag men zeker de replica van de leeuwen van Jules Lagae niet vergeten!

In dezelfde vooroorlogse periode kreeg Lagae een tweede opdracht, namelijk aangepaste decoratie aan te brengen op de gevel van het toen nieuwe postgebouw. Het werd een dubbele beeldengroep in het teken van de toenmalige internationalisering. Enerzijds: vier figuren die de menselijke rassen vertegenwoordigen (Europese-, Indiaanse-, Congolese-, Japanse vrouw). Anderzijds: vier allegorische modellen die de voornaamste technische middelen van contact tussen mensen en landen uitbeelden (scheepvaart, telefonie en telegrafie, post en spoorwegen, handel en industrie). Maar wederom kwam een oorlog (40-45) voor verwoesting zorgen. Het postgebouw werd in 1944 gedynamiteerd en de bijna 3-meter hoge stenen beelden kwamen op een puinhoop terecht. Alleen de vier allegorische modellen konden later gerecupereerd worden en na herstel vonden ze een onderkomen in de Koninginnelaan waar ze heden gelukkig nog staan. De vier rassenbeelden gingen reddeloos verloren (een bronzen replica van de Congolese vrouw berust bij de familie Lagae).

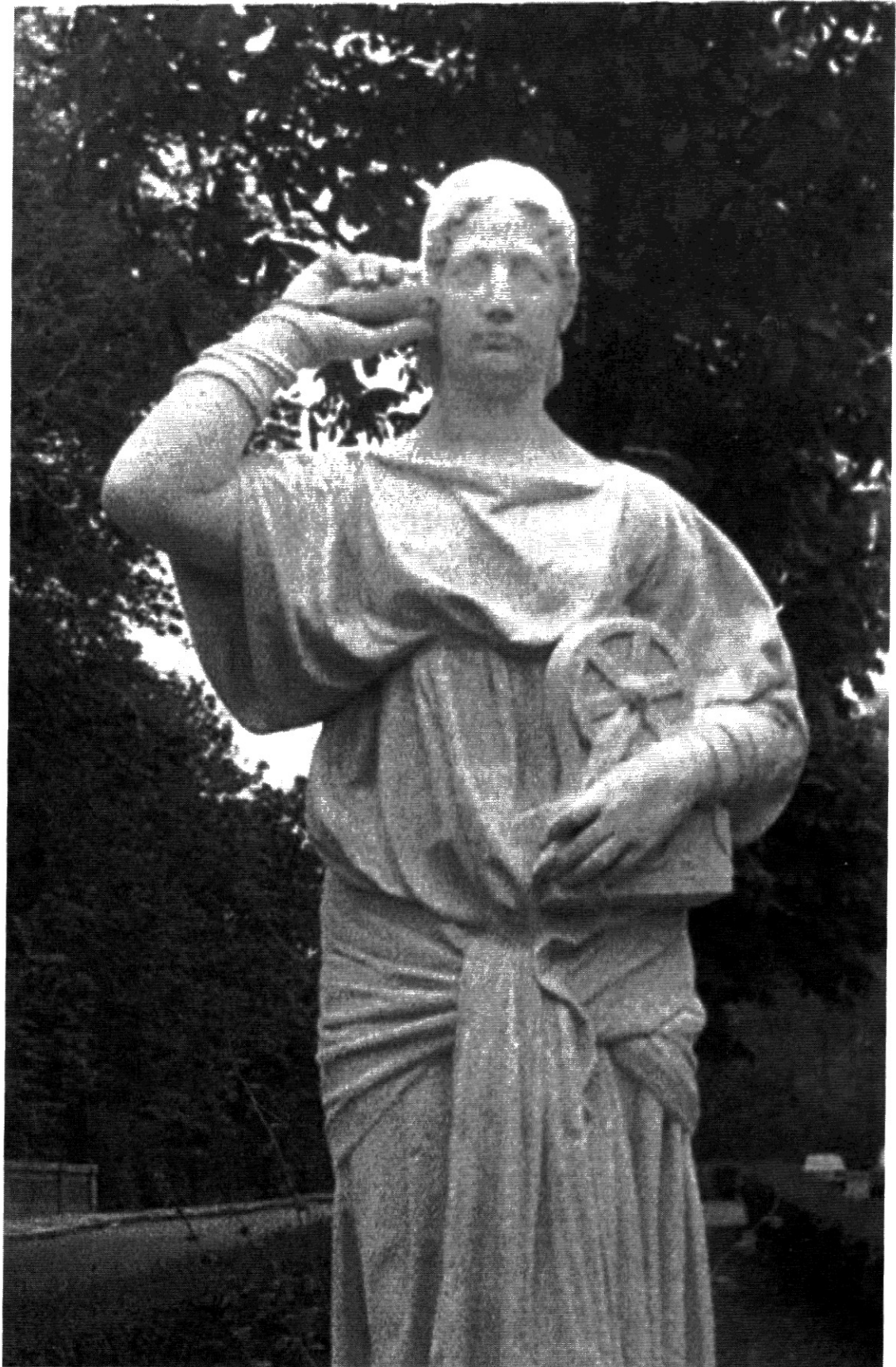
Het moet erkend dat de geredde beeldengroep oorspronkelijk als decoratie gekapt werd en dus niet bedoeld waren als individuele kunstwerken. Maar de plaatselijke historische waarde is ontegensprekelijk en als geheel zijn ze zichtbepalend in die mooie verbindingslaan tussen strand en Maria-Hendrikapark die terecht Koninginnelaan heet. En bovendien, ze dragen de handtekening van ooit één van onze meest vermaarde beeldhouwers, Jules Lagae !

BIBLIOGRAFIE

- 1) C. Loontjens: "*Ostende monumentale et pittoresque*", Volume I (Ostende, 1930), p.114-115.
- 2) M. De Bruyne: "*J. Lagae*".
H. Gellynck: "*Bij een eeuwfeest*". Programma en catalogus: brochure (Roeselare, 1962).
- 3) H. Gellynck: "*Beeldhouwer Jules Lagae*", in: Tijdschrift West-Vlaanderen, nr. 61, 1962, p.368-369.
- 4) J. Lavalleye: "*Lagae (Jules)*", in: Biographie Nationale; t.35 (1969-1970), col. 497-501.
- 5) H.Gellynck: "*Lagae, Jules, beeldhouwer*", in: Nationaal Biografisch Woordenboek; dl. 1 (1964), kol.649-653.
- 6) G. Vanzype: "*Notice sur Jules Lagae*", in: Annuaire de l'Académie royale de Belgique (Bruxelles, 1935); p.87-111.
- 7) G. Gyselen: "*Lagae, Jules, beeldhouwer*, in Encyclopedie van de Vlaamse beweging, dl. 1, (1973), p.817.
- 8) A. Goffin: "*Le sculpteur Jules Lagae*": monographie (Kortrijk, 1932)
- 9) F. Logghe: "*Het Hazegras. De verloren rijkdom van een wijk*", (Oostende, 1999), p.35, Monumenten en Landschappen, archief nrs. DWO0408 en W/00466.
- 10) M. en R. Vantournhout & Ed. Vanalderweireldt: "*De Leeuwenbrug*", in: tijdschrift 'De Plate'; jrg. 2, nr 2, nov. 1972, p.6.

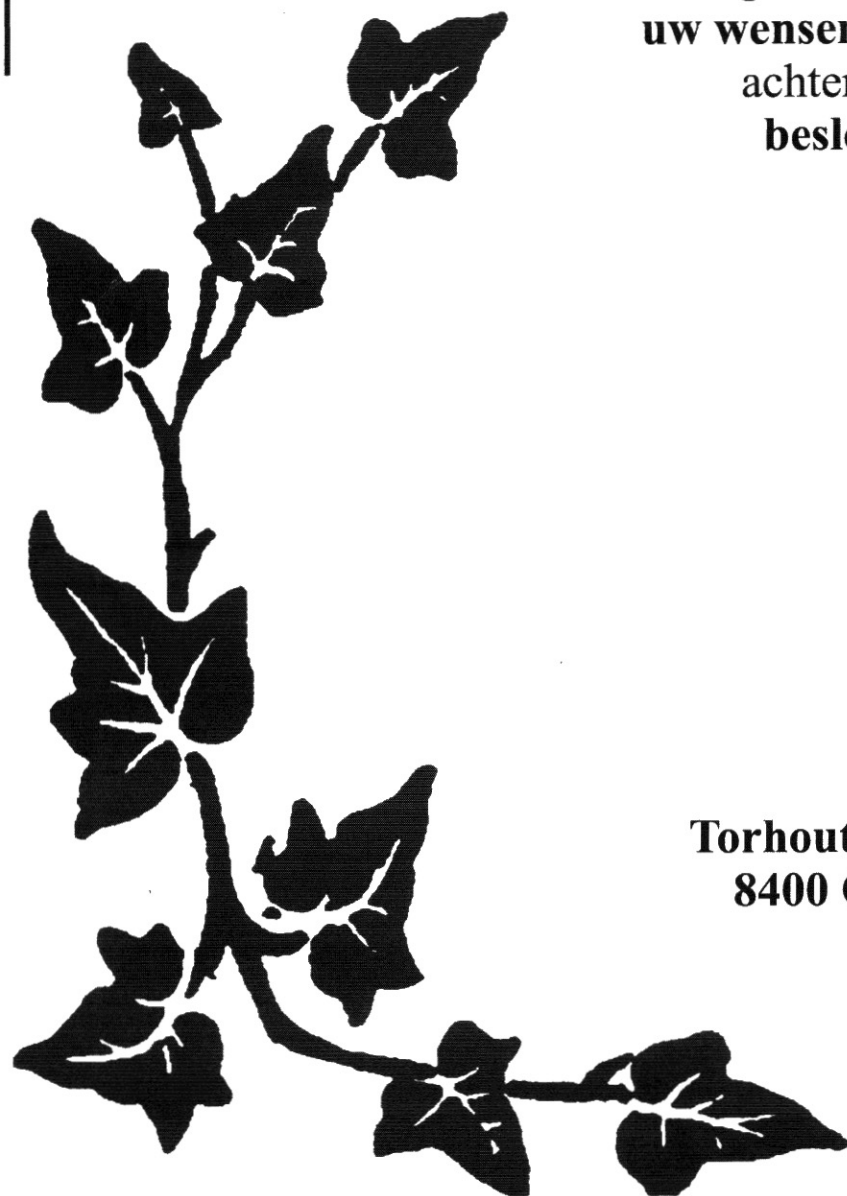
De leeuwen bij de 2^e Demeybrug

Allegorisch figuur (telefonie en telegrafie) in de Koninginnelaan

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53